

Ombudsman upozorňuje zákonodárce, že mnoho Ukrajinců prchajících před válkou nezvládá platit za bydlení. Současný systém je tlačí k nelegální práci

29.11.2023 - | Veřejný ochránce práv

Pravidla související s ubytováním se naposledy výrazně změnila v létě. Pocítila to například i rodina ženy, která od letošního srpna musí platit za pokoj na ubytovně nejen za sebe, ale také za obě nezletilé děti.

Místo 8 000 korun tak za bydlení dohromady vydá 24 000 korun. To je ale zhruba stejně, jako si dokáže vydělat. Veškerý její příjem tedy míří pouze na zaplacení ubytování.

Právě před podobnými dopady změn pravidel pro držitele dočasné ochrany ombudsman už v červnu varoval. Upozornil, že poskytovaná finanční podpora nebude stačit k tomu, aby si lidé, a to ani ti pracující, dokázali zajistit důstojné bydlení. Zástupce ombudsmana se později obrátil i na ministry práce a vnitra a upozornil je, že nová pravidla mohou způsobit, že Česká republika nedostojí svému závazku zabezpečit bydlení lidem s dočasnou ochranou, který jí vyplývá ze směrnice o dočasné ochraně.

Obavy ombudsmana a jeho zástupce se ukázaly jako oprávněné. Plně se projeví od října, kdy na náklady státu mohou bydlet již jen zranitelní příchozí, kteří mají nárok na humanitární dávku. Ostatní příchozí, i ti zranitelní, musí náklady na bydlení platit ze svých příjmů. Ty jim mnohdy nestačí. Jen za poslední měsíc se na ombudsmana obrátily víc než dvě desítky lidí, kteří nedokáží zaplatit za bydlení a ostatní životní potřeby své rodiny.

Při výpočtu humanitární dávky se příjmy rodiny porovnávají se zákonem stanovenými částkami na základní životní potřeby a na bydlení (tzv. započitatelné náklady na bydlení). Pokud jsou příjmy rodiny vyšší než tyto částky, rodina nezíská humanitární dávku. Protože se do výpočtu humanitární dávky započítávají téměř všechny příjmy rodiny a částky započitatelných nákladů jsou poměrně nízké (nejčastěji 2 400 korun na osobu), ani lidé s velmi malými příjmy často ve výsledku nemají na humanitární dávku nárok. Tím však ztrácí i veškerou finanční pomoc na bydlení.

Aktuálně schvalovaná novela Lex Ukrajina umožňuje vládě stanovit u zranitelných lidí vyšší započitatelné náklady na bydlení a tím jim umožnit snáze si nalézt a udržet důstojné bydlení. „Považuji za žádoucí navýšit tuto částku u všech příchozích, nejen u zranitelných. Ukazuje se totiž, že mnohým příchozím se nevyplatí legálně pracovat, protože kvůli příjmu ze zaměstnání ztratí nárok nejen na podporu na živobytí, ale i na bydlení“, varuje ombudsman Stanislav Křeček. „Nelegální práce je nevýhodná, jak pro samotné ukrajinské příchozí, tak i pro stát. Legálně pracující svými odvody přispívají do státního rozpočtu. A to je obzvláště v poslední době velmi potřebné,“ doplnil.

Upozornil i na to, že případný návrat lidí zpět na Ukrajinu nebo jejich odchod do jiného státu České republiky nemusí prospět: „Stát už investoval nemalé prostředky do začlenění a zapojení příchozích do společenského a pracovního života na našem území, ať už v podobě rekvalifikací, vzdělávání dětí nebo jazykové vybavenosti. Pokud se rozhodnou řešit svou situaci opuštěním země, stát přijde o veškeré tyto investice a s tím spojený potenciál těchto lidí,“ připomněl ombudsman.

- Novela Lex Ukrajina VI (Sněmovní tisk č. 543)
- Novela zákona o státní sociální podpoře, která mění mimo jiné Lex Ukrajina v oblasti zaměstnanosti a sociálního zabezpečení (Senátní tisk č. 168)

https://www.ochrance.cz/aktualne/ombudsman_upozornuje_zakonodarce_ze_mnoho_ukrajincu_prchajicich_pred_valkou_nezvlada_platit_za_bydleni-soucasny_system_je_tlaci_k_nelegalni_praci